

**ПОЛЬСЬКІ НАЦІОНАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ СИЛИ
ПІД ЧАС ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1914-1918 рр.)**

На початку Першої світової війни 1914 р. польські землі були в складі Австро-Угорської монархії, Німецької та Російської імперій. Оскільки центральні держави і Російська імперія належали до різних ворогуючих блоків, тому ці землі перетворилися на театр бойових дій. В цих умовах у поляків з'явилася надія здобути автономічного статусу чи досягнути й незалежності.

Окупація німецькими, австрійськими та російськими військами польських земель сприяла розвитку політичної думки і стратегії, направлених на досягнення відновлення державності Польщі. Польські національно-політичні сили поділилися на пасивістів, активістів та революціонерів.

Пасивісти вважали, що німці для польської нації - головна небезпека. На їхню думку, перемога Троїстого блоку в Першій світовій війні призведе до поразки Польщі. Надії ж на створення власної держави вони пов'язували з перемогою країн Антанти. Відповідно, пасивісти займали вичікувальну позицію і намагалися ухилятися від будь-якої співпраці з австро-угорцями і німцями.

В жовтні 1915 р. пасивісти створили Міжпартійне Політичне Коло, до складу якого увійшли Націонал-демократична партія (ендеки), реалісти та кілька дрібних громадсько-політичних угруповань.

Визначною постаттю даного табору був лідер національних демократів Р.Дмовський. Він, як і його табір, активно користувався підтримкою російської сторони. Р.Дмовський намагався створити польські військові формування на боці Росії. В кінці 1915 р., коли Російська імперія ослабла і не робила рішучих кроків з розв'язання польського питання, лідер націонал-демократів виїхав на Захід, щоб заручитися підтримкою Англії та Франції.

Суперечливу позицію займали активісти. Вони, навпаки, активно підтримували Австро-Угорську монархію та Німецьку імперію. Лідером цієї політичної течії був Ю.Пілсудський, який розпочав створення польських військових легіонів у складі австро-угорської армії. Активісти розуміли, що в разі перемоги центральних держав Польща мала стати їх сателітом, відповідно намагалися отримати якомога більше прав на самоуправління під час війни, поки доля польської справи не буде вирішена. Глибокого політичного змісту в активістів набуло так зване австрофільство. То була вже

їринципова політична комбінація, суть якої полягала в тому, щоб Польща приєдналася до Австро-Угорської імперії як третій рівноправний її член, утворивши федерацію. Однак ці прагнення не могли здобути підтримки у німців.

Табір активістів не був монолітним. На чолі табору була правиця, тобто Соціалістична партія Польщі Ю.Пілсудського. Крім того, до його складу входили галицький Головний Національний Комітет, створений 15 серпня 1914 р., Ліга Польської Державності, що виникла в березні 1915 р., Клуб Польських Державників, утворений в березні 1916 р. та очолюваний Владиславом Студніцьким - головним автором геополітичної концепції польсько-німецького союзу. До активістів, а загалом і до табору незалежності, потрібно зарахувати Польське Строніцтво Людове, назване пізніше ПСЛ-Визволення, що було утворене в грудні 1915 р.

У той час в слабкому таборі революціонерів Соціал-демократи Королівства Польщі і Литви та ППС-Лівиця переконували, що вибухне соціалістична революція і переможе в цілій Європі. Вони засуджували *“імперіалістичну війну”* і вважали, що занепад панування буржуазії принесе польським робітникам соціальну та національну свободу.

Таким чином, польське політичне середовище з початком Першої світової війни почало активну політичну діяльність, спрямовану на розбудову власної державності. Відповідно до поглядів на вирішення *“польського питання”* польські політичні табори ділилися на три течії: активісти, пасивісти та революціонери. Однак, всі вони розуміли, що самостійно не зможуть отримати автономію, тим більше незалежність.

Пасивісти, в яких основною політичною силою були ендеки на чолі з Р.Дмовським, спиралися на підтримку Російської імперії та її союзників - Англії та Франції, вважаючи, що будь-який союз з центральними державами не принесе ніякої користі в здобутті незалежності Польщі.

Другий табір - активістів, на чолі яких стояв Ю.Пілсудський, на відміну від пасивістів, був зорієнтований на співпрацю з Австро-Угорською монархією та Німецькою імперією. У своїх поглядах вони поділялися на дві течії - проавстрійську та пронимецьку.

Третьою течією, що мала певний вплив на політичне життя Польщі, були революціонери - соціал-демократи та ліві соціалісти, що сподівалися на здійснення революції, яка допоможе польському народу отримати суспільну та національну свободу.

Незважаючи на розбіжності в їх мисленні та діях, всі три табори прагнули вибороти незалежність Польщі.